

Sygn. akt II Ca 373/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Elżbieta Żak

Sędzia Sądu Okręgowego Anna Podolska - Kojtych

Protokolant starszy protokolant sądowy Emilia Trąbka

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2013 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa N. F.

przeciwko E. K.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 27 lutego 2013 roku, sygn. akt I C 126/11

I. oddała apelację;

II. zasądza od powódki N. F. na rzecz pozwanej E. K. kwotę 1200 zł (tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

II Ca 373/13

UZASADNIENIE

Powódka N. F. w pozwie z dnia 04.07.2011 roku wniosła o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 19.01.2011 roku, sygn.. VIII GNc 233/11 - w całości oraz o zasądzenie od pozwanej E. K. kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2013 roku Sąd Rejonowy w Puławach:

I. oddalił powództwo;

II. zasądził od powódki N. F. na rzecz pozwanej E. K. kwotę 2447 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia Sądu Rejonowego:

W dniu 17.06.2008 roku pomiędzy N. F. reprezentowaną przez B. P. a E. K. zawarta została umowa nr (...), na mocy której E. K. zobowiązała się do wykonania na rzecz N. F. usługi - załadunku i transportu mieszanki popiołowo - żuźlowej z terenu (...) SAw P., w ilości 100.000 ton w terminie 1 roku, zgodnie z ustalonym harmonogramem, zaś N. F. do zapłaty wynagrodzenia w wysokości 7 zł za każdą tonę wywiezionych odpadów. W umowie ponadto, E. K. zobowiązała się

do zapłaty na rzecz N. F. kary umownej w przypadku rozwiązania powyższej umowy bez uzasadnionej przyczyny w wysokości 10 % wynagrodzenie za każdą niewywiezioną tonę odpadów.

Przed zawarciem w/w umowy E. K. wykonywała, na podstawie zwartej z N. F. także reprezentowaną przez B. P. usługi związane z robotami ziemnymi, za które nie otrzymała zapłaty.

W wykonaniu umowy (...) E. K. dokonała wywozu 1268,2 t mieszanki popiołowej żuźlowej w dniach 07.07.2008 - 10.07.2008 r., po czym zwróciła się do B. P. o renegeację stawki na wywóz odpadów ustalonej umową (...) oraz zapłatę wynagrodzenia z tytułu uprzednio łączącej strony umowy, wskazując iż w przypadku nieuwzględnienia jej żądania zaprzestanie dokonywania wywozu odpadów z terenu (...) SA w P.. B. P. nie wyraził zgody na zmianę ustalonej stawki wynagrodzenia za wywóz odpadów, nie dokonał także zapłaty żądanego przez E. K. wynagrodzenia z tytułu wcześniejszej umowy, wskazując E. K., iż w przypadku, gdy zaprzestanie ona wywożenia odpadów, nie będzie to stanowić dla niego problemu, bowiem zlecenie to wykonają inni przewoźnicy. E. K. od dnia 10.07.2008 roku nie podstawiała samochodów do wywozu mieszanki popiołowej - żuźlowej, zaś B. P. nie wzywał jej do podjęcia w/w czynności, nie dokonał także zapłaty za usługę wykonaną przez E. K. w lipcu 2008 r.

W dniu 06.11.2009 roku N. F. wezwała E. K. do zapłaty kary umownej w wysokości 69.112,26 zł w terminie 14 dni. E. K. nie zapłaciła powyższej kwoty.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sąd Rejonowy Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 19.01.2011 roku w sprawie oznaczonej sygn. VIII GNc 233/11 z powództwa E. K. przeciwko N. F. zasądził od N. F. na rzecz E. K. kwotę 46.982,20 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14.07.2010 roku oraz kwotę 3005 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. N. F. nie wniosła sprzeciwu od powyższego nakazu zapłaty i postanowieniem z dnia 11.04.2011 roku powyższemu orzeczeniu nadana została klauzula wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku.

Na wniosek E. K. z dnia 04.05.2011 r. na podstawie w/w tytułu wykonawczego wszczęta została egzekucja przeciwko N. F. (akta KM 543/2011) w toku której zajęty został rachunek bankowy N. F., jednakże wyegzekwowana kwota - na chwilę obecną - nie została przekazana wierzycielce E. K..

Wyrokiem z dnia 09.06.2011 roku Sąd Rejonowy Lublin Wschód w Lublinie siedzibą w Świdniku w sprawie VIII Gc 647/11, zasądził od N. F. na rzecz E. K. kwotę 10830,77 zł tytułem wynagrodzenia z umowy (...).

Pismem z dnia 20.06.2011 roku doręczonym E. K. w dniu 22.06.2011 roku, N. F. złożyła oświadczenie o potrąceniu wierzytelności z tytułu kary umownej w wysokości 69.112,26 zł z przysługująca E. K. wierzytelnością w kwocie 46.982,20 zł zasądzoną przez Sąd Rejonowy Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku nakazem zapłaty z dnia 19.01.2011 roku w sprawie ozn. sygn. VIII GNc 233/11 z powództwa E. K. przeciwko N. F..

Sąd Rejonowy zaznaczył, że spór koncentrował się wokół sposobu i przyczyn rozwiązania umowy (...). W tym zakresie Sąd poczynił ustalenia na podstawie zeznań E. K. przesłuchanej w charakterze strony i częściowo zeznań świadka B. P.. W ocenie Sądu, zeznania E. K. co do tego, iż zakończenie współpracy wynikającej z umowy (...) roku dokonane zostało na podstawie ustnego porozumienia między nią a B. P. - ojcem powódki, który faktycznie prowadzi zarejestrowaną na nazwisko N. F. działalność gospodarczą - uznać należy za w pełni wiarygodne. Natomiast Sąd nie obdarzył wiarą, pozostających w sprzeczności z nimi zeznań B. P..

Sąd Rejonowy jako podstawę rozstrzygnięcia powołał się na art. 840 § 1 pkt 2 kpc, według którego: dłużnik może w drodze procesu żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane, zaś gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy. Ponadto przytoczył art. 498 § 1 kc: w sytuacji, gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku,

a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (§ 2). Potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe (art. 499).

Na kanwie powyżej ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy uznał, że dokonane oświadczeniem N. F. z dnia 20.06.2011 r. doręczonym E. K. w dniu 22.06.2011 r., potrącenie wierzytelności z tytułu kary umownej w wysokości 69.112,26 zł z przysługującej E. K. wierzytelnością w kwocie 46.982,20 zł zasądzoną przez Sąd Rejonowy Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku nakazem zapłaty z dnia 19.01.2011 r. w sprawie ozn. sygn. VIII GNc 233/11, nie było skuteczne, a w konsekwencji stwierdzone tym orzeczeniem zobowiązanie N. F. nie wygasło.

Pomimo, że N. F. złożyła oświadczenie o potrąceniu, to po jej stronie nie istniała wierzytelność z tytułu kary umownej w wysokości przewyższającej jej zobowiązanie wobec E. K..

Zgodnie z treścią pkt III .7 zawartej między stronami umowy nr (...) przewoźnik - E. K. - zobowiązany jest do zapłaty na rzecz zleceniodawcy - N. F. - kary umownej za rozwiązanie umowy bez uzasadnionej przyczyny w wysokości 10% wynagrodzenia za każdą niewywiezioną tonę popiołów. Innymi słowy, do powstania po stronie zleceniodawcy roszczenia o zapłatę kary umownej przez przewoźnika niezbędne jest zaistnienie dwóch przesłanek: po pierwsze, rozwiązania umowy przez przewoźnika, po wtóre zaś rozwiązanie to musi nastąpić bez uzasadnionej przyczyny, przy czym jak wynika z treści w/w zapisu obie te przesłanki muszą zostać spełnione łącznie.

W niniejszej sprawie, biorąc po uwagę całokształt jej okoliczności faktycznych, brak było według Sądu Rejonowego podstaw do przyjęcia, iż doszło do rozwiązania umowy (...)w warunkach uzasadniających powstanie po stronie N. F. roszczenia o zapłatę kary umownej, bowiem jak wynika z materiału dowodowego umowa ta została rozwiązana w drodze porozumienia pomiędzy E. K. a B. P. uprawnionym do reprezentowania N. F., na mocy którego to porozumienia E. K. zaprzestała dokonywania wywozu mieszanki popiołowo - żuźlowej z terenu (...) SAw P.. Tym samym, nie zostały zrealizowane przesłanki uprawniające N. F. do naliczenia i wezwania E. K. do zapłaty kary umownej w wysokości 69.112,26 zł, a w konsekwencji złożone tej ostatniej oświadczenie o potrąceniu kary umownej z przysługującą E. K. wierzytelnością stwierdzoną nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 19.01.2011 r. w sprawie ozn. sygn. VIII GNc 233/11 z powództwa E. K. przeciwko N. F., nie doprowadziło do wygaśnięcia wierzytelności E. K. w stosunku do N. F..

Ocena powyższa nie ulegnie zmianie nawet przy hipotetycznym założeniu, iż pomiędzy E. K. a B. P. nie doszło do uzgodnień w zakresie zaprzestania przez E. K. wykonywania umowy (...), lecz umowa ta rozwiązana została przez E. K., bowiem w takim przypadku nie sposób uznać, iż rozwiązanie to nastąpiło bez uzasadnionej przyczyny - ta zaś przesłanka warunkuje w świetle zawartej między stronami umowy - obowiązek zapłaty kary umownej. Przyczyną tę wszakże stanowiło - co podnosiła E. K. - nieotrzymanie przez nią zapłaty z tytułu wykonania na rzecz N. F. poprzedniej umowy zawartej między tymi samymi stronami oraz zbyt niska stawka wynagrodzenia przewidzianego umową (...). Zdaniem Sądu Rejonowego, przy założeniu, iż to E. K. rozwiązała umowę, zaistnienie tych okoliczności wyłącza możliwość przyjęcia, iż rozwiązanie umowy przez przewoźnika dokonane zostało „ bez uzasadnionej przyczyny”. Oczywiście jest, iż co najmniej ekonomicznie ryzykownym - z punktu widzenia zasad działalności gospodarczej zmierzającej wszakże do wygenerowania określonego zysku, jest wykonywanie kolejnych, dalszych świadczeń, związanych z zaangażowaniem własnych środków i pracowników, na rzecz zleceniodawcy nie wywiązującego się z zobowiązań finansowych wynikających z realizacji poprzednich umów.

Stąd też, w realiach niniejszej sprawy z uwagi na brak zaistnienia przesłanek warunkujących możliwość obciążania E. K. karą umowną, po stronie N. F. nie powstała wierzytelność z tego tytułu, która mogłaby być skutecznie potrącona z wierzytelnością istniejącą po stronie E. K. a objętą nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 19.01.2011 r. w sprawie VIII GNc 233/11 z powództwa E. K. przeciwko N. F.. Tym samym złożone przez N. F. oświadczenie o wzajemnym potrąceniu wierzytelności, nie może być

ocenione jako skuteczne i co za tym idzie nie spowodowało wzajemnego umorzenia wierzytelności, a w konsekwencji zobowiązanie N. F. wobec E. K. nie wygasło.

Z uwagi na powyższe, wobec braku przesłanek z art. 840 § 2 kpc, powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego Sąd oddalił.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Rejonowy wskazał art. 98 §1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka N. F. zaskarżając go w całości i zarzucając:

A) naruszenie przepisu postępowania, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, tj.

art. 233 S 1 k.p.c. - przez:

a) błędną ocenę materiału dowodowego w postaci zeznań E. K. i obdarzenie ich wiarą w zakresie, w którym pozwana stwierdziła, że rozwiązanie umowy (...), łączącej ją z powódką, nastąpiło w drodze porozumienia stron - podczas gdy umowa ta została jednostronnie rozwiązana przez E. K., jak również niezasadne obdarzenie wiarygodności zeznań pozwanej w zakresie, w jakim stwierdziła, że rozwiązanie umowy (...) uzasadnione było ważną przyczyną, polegającą na nieuregulowaniu przez N. F. zobowiązań wynikających z innej, wcześniej zawartej umowy - podczas gdy okoliczność ta nie mogłaby być uznana za ważną przyczynę rozwiązania umowy (...), gdyż wierzytelność wynikająca z wcześniej zawartej umowy była wymagalna znacznie wcześniej, niż E. K. zawarła umowę (...), a nadto zobowiązanie wynikające z wcześniej zawartej umowy przysługiwało pozwanej względem B. P., a nie N. F., gdyż to ze świadkiem pozwana zawarła umowę, nie zaś z powódką, a tym samym okoliczność ta była obojętna dla ustalenia zasadności rozwiązania umowy (...) przez pozwaną;

b) błędną ocenę materiału dowodowego w postaci zeznań świadka B. P. i odmówienie zeznaniom tym wiarygodności w zakresie, w jakim świadek zeznał, iż umowa (...) została jednostronnie rozwiązana przez pozwaną, zaś kara umowna naliczona wobec E. K. dopiero po obciążeniu powódki karą umowną przez Zakłady (...) S.A., w związku z zaprzestaniem przez pozwaną realizacji umowy (...).

B/ błędy w ustaleniach faktycznych, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a polegające na:

a) niezasadnym przyjęciu, że umowa (...) została rozwiązana przez strony w drodze ustnego porozumienia - podczas gdy umowa ta została jednostronnie zerwana przez E. K.;

b) niezasadnym przyjęciu, iż istniały istotne przyczyny, uzasadniające rozwiązanie przez E. K. umowy (...) przed jej wykonaniem.

Skarżąca wniosła o: A/ zmianę zaskarżonego wyroku i pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 19 stycznia 2011 r., wydany w sprawie o sygn. akt: VIII GNc 233/11, zasądzający na rzecz E. K. od N. F. kwotę 46.982 zł i 20 groszy, wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 14 lipca 2010 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 3.005 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;

B/ zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych - tytułem postępowania przed Sądem liii instancji.

Pozwana E. K. wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja, o ile wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku, podlega oddaleniu, choć podniesiony w niej zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie błędnej oceny zeznań E. K.i B. P.i poczynienia w związku z tym błędnych ustaleń faktycznych jest częściowo uzasadniony.

Mianowicie Sąd Okręgowy nie podziela ustaleń Sądu Rejonowego jakoby umowa nr (...) została rozwiązana w drodze porozumienia obu stron – E. K.i B. P.reprezentującego N. F.. Sąd Rejonowy uznał w tym zakresie za wiarygodne zeznania E. K., co jednak nie było trafne, gdyż twierdzenia pozwanej w tym względzie były niekonsekwentne.

Jak słusznie zauważa autor apelacji, we wcześniej toczącej się przed Sądem Rejonowym w Lublinie sprawie VIII GC 647/11 E. K.(wówczas jako powódka) nie powoływała się na rozwiązanie umowy, a jedynie na to, że wstrzymała się z dalszym wykonaniem wywozów, a nawet wprost wskazywała, że nie nastąpiło rozwiązanie umowy (pozew k.3, pismo k. 44). Wprawdzie pisma te były formułowane przez jej pełnomocnika, ale jego ocena nastąpiła niewątpliwie na podstawie przedstawionych mu twierdzeń samej mocodawczyni. Stąd późniejsze zeznania pozwanej jakoby jednak nastąpiło ustne rozwiązanie umowy za wzajemnym porozumieniem, w tym, że „P.mówił, iż nie ma problemu, że umowa może zostać rozwiązana bez żadnych konsekwencji”, są niewiarygodne.

Zdaniem Sądu Okręgowego ocena samej pozwanej i Sądu Rejonowego jakoby wypowiedź pełnomocnika powódki, że ma pięciu innych przewoźników, którzy za te stawki będą pracować, była równoznaczna z wyrażeniem przez niego zgody na rozwiązanie umowy, jest zbyt daleko idąca. Świadczy to jedynie, że wskazywał, iż poradzi sobie w takiej sytuacji. To uzasadnia także jego dalszy brak reakcji na zaprzestanie wykonania przez pozwaną umowy, skoro został przez nią o tym poinformowany i miał rozwiązanie tego problemu.

Dlatego też brak było podstaw do przyjęcia, że umowa została rozwiązana za porozumieniem obu stron, a faktycznie zakończenie współpracy wynikało z oświadczenia samej E. K..

Jednakże powyższe nie prowadzi do zmiany zaskarżonego wyroku, gdyż rozwiązanie umowy nie nastąpiło „bez uzasadnionej przyczyny”, jak wymaga tego do naliczenia kary umownej pkt III.7 umowy. W tym zakresie Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że niepłacenie przez N. F.poprzednich długów stanowi usprawiedliwienie do braku dalszego wykonywania umowy przez E. K.

Wprawdzie już zawierając umowę nr (...) pozwana wiedziała, że powódka nie zapłaciła jej za prace wykonane w marcu i kwietniu 2008 roku, ale wówczas upłynął krótki czas i mogła liczyć, że jeszcze otrzyma zapłatę. Natomiast to, że powódka nie zapłaciła jej także za wywóz odpadów na początku lipca 2008 roku uzasadniało przekonanie, że unika ona wykonywania swoich zobowiązań, co, jak wskazano, stanowi usprawiedliwioną przyczynę do zaprzestania kontynuacji współpracy.

Słusznie zauważa Sąd Rejonowy, że wykonywanie dalszych świadczeń na rzecz powódki związanych z zaangażowaniem własnych pracowników i środków było w tych okolicznościach ekonomicznie ryzykowne. Podobnie trafnie podnosi pozwana, że zerwanie wówczas współpracy miało na celu ograniczenie dalszych strat (ponoszonych kosztów) i wykonywania pracy za darmo. Jest to logiczna motywacja.

Natomiast zarzut apelacji jakoby brak płatności za wcześniej zawartą umowę był obojętny, gdyż były to zobowiązania B.P., nie powódki, jest całkowicie nieuzasadniony. Użycie przez pozwaną określenia, że „P.się nie rozliczył” stanowiło skrót myślowy, gdyż poza sporem było, że B. P.zawierał umowy jako pełnomocnik córki N. F., co sam przyznał (k.96v) i co wynika z szerokiego pełnomocnictwa (k.25 akt GC 647/11). Ponadto ze stanowiącego zaskarżony tytuł wykonawczy nakazu zapłaty z dnia 19 stycznia 2011 roku wynika wprost, że należność wynikająca z poprzedniej umowy dotyczącej wykonania prac ziemnych została zasądzona właśnie od N. F., nie B. P..

Natomiast to, że stawka wynagrodzenia była za niska istotnie nie mogło być uznane za uzasadnioną przyczynę rozwiązania umowy, skoro strony zgodnie taką stawkę przyjęły. Niemniej jednak już brak płatności kilku poprzednich należności usprawiedliwiał wystąpienie takiej przyczyny.

W konsekwencji nie zaszły przesłanki z pkt III.7 umowy do zapłaty przez E. K.kary umownej (rozwiązanie umowy bez uzasadnionej przyczyny) i tym samym po stronie N. F.nie istniała wierzytelność z tego tytułu, która mogłaby ulec potrąceniu i w konsekwencji jej oświadczenie o takim potrąceniu nie było skuteczne, a jej zobowiązanie wynikające z tytułu wykonawczego VIII GNc 233/11 nie wygasło i nie zachodziła podstawa z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. do pozbawienia go wykonalności.

Dlatego też rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego oddalające powództwo było prawidłowe, zaś Sąd Okręgowy na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

Na mocy art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391§ 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od powódki, której apelacja została oddalona, na rzecz pozwanej kwotę 1200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za postępowanie odwoławcze (wynagrodzenia pełnomocnika).